

תרכז יונס פזנץ
נחותם לנטומט

אַזְגָּלָה
אַסְתָּה
הַמְּלָכָה
וּמִרְבָּה
לְזָהָרָה

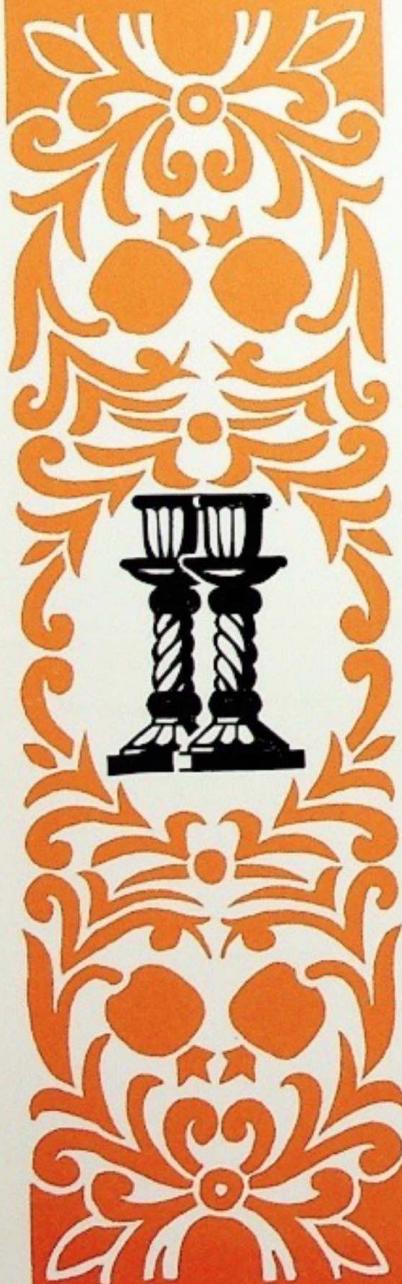
בְּמַעֲלֵה

הַדְּרִיכָה

סְפִילֹת, הַגְּיוֹנוֹת, בְּגָנְגִים וְחַלְבָה
כִּמּוֹעֵדי יִשְׂרָאֵל

שבת

ברוך אתה יי' אלְהִינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר
קָדַשְׂנוּ בְמִצְוֹתָיו וַצְוָנוּ לְהַדְלִיק נֵר שְׁלֵ
שָׁבָת.

(ברכת הנרות)

כניסה שבתית, מוחזק אופנהיים סוף המאה ה-19.

וַיִּבְרֹךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְׁבִיעִי וַיָּקָדֵשׁ אֹתוֹ.

(בראשית, ב')

בְּכָל מַוְשְׁבָתֵיכֶם

"שְׁבַת הִיא לְהֵי כָּכָבָרִים מַוְשְׁבָתֵיכֶם". "שְׁפַט אָמֵר מַסְכִּיר, שְׁבָמוּדי הַשְׁבָתָם שְׁגִיגִים יִשְׂרָאֵל אֶת הַקְדּוֹשָׁתָם עַלְיהָ לְرַגֵּל לַיְדוֹשָׁלִים, מִקְבָּשָׁה הַשְׁרָאת הַשְׁכִינָה, אֲنֵן בְּשָׁבָתָם בָּאה הַקְדּוֹשָׁה אֶל יִשְׂרָאֵל בְּעִצְמָה לְכָל מָקוֹם שָׁדָרְיוֹם, כְּתוּב: "בְּכָל מַוְשְׁבָתֵיכֶם".

התורה מצווה בעשרה הדרשות "זכור את-יומם השבת לקדשו! ששת ימים תעבד ועשה כל-מלאכתך; ויום השביעי שבת לה' אלוהיך". מכאן שככל יהודי חייב להפסיק את תהליך הבניין והיצירה ביום השביעי, לא רק כדי שינוח מעמלו, אלא כדי שיכיר את התכליות העליונה של הימצאות הקדוש-ברוך-הוא בעולם, וידע לאן הוא הולך על-פי הדרך שהיתוותה לו התורה. משל לאדם הולך בתוך יער ונעצר מדי פעם בפעם, כדי לבחון האם הוא הולך בדרך הנכונה. כך השבת ניתנה, כדי שנעצר ונבדוק את הליכותנו, האם אנו בכיוון הרואוי והנכון.

שני יסודות האמונה מתגלמים בשבת: האמונה שהקדוש-ברוך-הוא ברא את העולם, והאמונה בחירותו ובבחירהו של האדם. על-פי שני יסודות אלו מנמקת התורה את השבת; בדברות הראשונים שבספר שמות, מודגש עניין בראת העולם: "כִּי שְׁתִּירִים עָשָׂה ה' אֶת-הַשְׁמִים וְאֶת-הָאָרֶץ... וַיַּנְחֵם בַּיּוֹם הַשְׁבִיעִי" ובדברות הנשנים שבספר דברים מודגשת היציאה מצרים והפיקתנו לעם נבחר המקיים בבחירהו את הציווים האלוקיים: "וַזָּכַרְתָּ כִּי עָבֵד הִי־ּת בָּאָרֶץ מִצְרָיִם וַיֵּצֵא ה' אֱלֹהִיךְ מִשְׁמֶן בְּיד חֶזְקָה וּבְזֶרֶע נֶטוּיה עַל-כֵּן צֹוָה ה' אֱלֹהִיךְ לְעָשׂוֹת אֶת-יּוֹם הַשְׁבָת". שני יסודות אמונה אלה משלימים זה את זה ולא תיתכן אמונה בזו בלי אמונה בזו. וכך נבין את לשון התורה.

בדברות הראשונים הפותחות במלים "זכור את-יומם השבת" ואילו בדברות השניים נאמר "שמור את-יומם השבת", כי "זכור ושמור בדברור אחד" — שני הנימוקים לשבת הם יסוד אחד המשלים את האמונה היהודית לאמונה שלמה. כי רק אם נאמין באלוקים כבורא הכל, יוכל להאמין בחירות האדם, אשר נברא בצלם אלוקים.

חריות זו באה לידי ביטוי בטעם האמור בקידוש לשבת "זכור ליציאת מצרים". כי בשעה שבנו המצרים את הפירמידות בארץם, העבידו עשרות אלפי פועלים כדי להרים את עמודי האבן הגבוהים ולהעמידם במקום. עדויות ההיסטוריות מוכיחות, כי מאות מן הפועלים נהרגו ביום העבודה אחד, למען המטרה ה"נסגבה" — לפאר ולהדר את אדמת מצרים. בכך הדגישו, כי האבן חשובה אף מנפש האדם.

הדלקת נרות. אורה מושקוביץ

לא-תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת

רוב המחלוקת בין היהודים פורוצות ביום השבת, שכן ביום השבת הכריות מתפניהם, מתאפסים יחד, וזה שעה מועממת למלחוקות. באה' התורה ומהירה אותנו: "לא-תבערו אש", והאהורה מכונת גם לאש זו, אש המחלוקת, שלא יהיה מביערים אותה. בשבת.

(*"עקדת יצחק"*)

השבת, כאשר נפגש עם בני משפחתו בבית, ועם רעיו בבית-הכנסת. כל אלה ייחדיו הביעו את תקוותם וגיגועיהם לגואל יהודא ולקיים התפילה "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים". לכן היו שאמרו כי: "יוטר משישראל שמרו את השבת, השבת שמרה על ישראל..."

תורה ובת זוגה

"אמרה הכתוב: ריבונו של עולם, כשיישראל נכנסין לאرض, מה תהא עלי? כל אחד ואחד מישראל הולך לחדרו ולזרוע שדהו, ואני מה תהא עלי? אמר לה: יש לי זיוג אחד, אני נתן לך. זה יום השבת, שיישראל בטילין ממלאכה והם נכנסים לבתי כנסיות ולבתי מדשאות ועוסקין בתורה".

(מדרש)

השבת והמנורה

השבת היא כמו הקנה המרכז של המנורה: שלושה קנים מצד ימין למרכו, ושלושה קנים מצד שמאל. כך הם ימי השבוע; שלושה ימים לקראת השבת ושלושה ימים לאחר השבת, ובמרכז עומדת לה, השבת, והיא כעיקר הזמן. (*הרבי יצחק מאיר מגור*)

דלקה בבית

פעם אחת בשבת, הודיעו לרוב חיים זוננפלד, שכבת שכננו מדליקים אש בשבת. מיד מיהרواب לאותו בית ונכנס בלי לדפק בדלת. בעל הבית חמה ושאל, כיצד נכנס הרוב לביתו ללא קבלת רשות? ענה לו הרוב, שכשהר פורצת דלקה בבית, רצים להצליל מהר, ואין מדקדין בדרך נימוסין...

"מעין עולם הבא"

השבת גדולה היא מן העולם הבא, כי היא בבחינת "מעין עולם הבא" – המעניין והמקורי של העולם הבא.

(הרב ר' ברוך ממויבך)

נרות – שלום בית

חו"ל קבעו, כי "נו של שבת משומש שלום בית" (שבת כ"ג). כי בימי החול הגוף שואף לחומריות והנשמה נמשכת לרוחניות, ואין שלום בינויהם. אך בשבת הגוף נכנע לנשמה ושקטה המלחמה בקרבו של האדם, וזה "שלום בית" לאדם עצמו, הנקרא ביתה של הנשמה.

(שם ממשוואל)

היהודות בשמרתה על "שבת-מנוחה" הכריזה קובל-עם ועדה, כי יצאנו מככלי השקפות מעותות אלה – יצאנו מצרים. חירותו של adam כנזיר הבריאה היא חירות מוחלטת. בכך באה השבת "זכר ליציאת מצרים" – והוא מביליה שהאדם הוא החשוב מכל והוא ראוי לשבת קודש – שבת מנוחה.

בדורנו נמצאות טענות נגד שמירת השבת. יש מי ששאלים על איסור הבערת-אש למשל. איסור זה היה יפה בעבר, כאשר יצירת אש הייתה כרוכה במאזן רב ובבקשת שתי אבנים זו בזו. אך כיום, כשהנגיעה קלה במתג החשמל אפשר להאיר את החדר ואף בית שלם, מדוע שנאסר זאת,

הרי אף יש בו מעונג השבת? עתה, כשהאתברר לנו, שהשבת איננה רק יום מנוחה, אלא עדות להשקפת עולמנו על חידוש העולם וחידוש היוטנו עם בן חורין מאז צאתנו מצרים, נבין את סוד איסורי המלאכות בשבת. "כידשות ימים עשה ה' את-השמי ואות-הארץ וביום השביעי שבת וינפש". וכי יוצר הקדוש ברוך-הוא את עולמו בעמל וביגעה ככל יוצר הזוקן לנופש? הלא במאמר פיו נברא העולם, אם כן לאיזה נופש

כיוונה התורה באומרה "שבת וינפש"?

אלא, בששת ימי בראשית ברא ויצר הקדוש-ברוך-הוא עולם – יש מאין. בראה זו לא הייתה כרוכה בעמל רב, אלא במלאת יצירה בלבד. לכן מצוויים אף אנו לנוהג כמותו, ולשבות רק מלאכות שיש בהן יצירה. כי רק "מלאת מחשבת" (יצירתית) אסורה התורה. לפיכך, נשיאת משא כבד, כארון או כורסה מקום למקום בבית שבת, אין בה איסור, אף-על-פי שיש בנשיה זו מאץ רב, כי אין בכך שום יצירה. לעומת זאת, מלאכה קלה, כלחיצה על מתג חשמל, נשארת באיסורה, מפני שבעשהיה זו יש יצירה מחודשת של אור שלא היה קודם לכך.

קביעת צבון השבת ולהילכותיה, אינה נתונה לכל יחיד להכרעתו הפרטית. בהיות השבת עדות ליסודות האמונה היהודית, נקבעה בצורתה בתורה על-ידי חכמים ונביאים עד חכמי ההלכה שבימינו.

ראויה היא השבת, שנשמר לה אמוניים, כי חלק נכבד ומכריע משמרות צבונו של עמו במשך אלפי שנים הגלות, היה בזוכותה! היהודי אשר היה משועבד ומדוכא על-ידי הגוי, הוציא את עצמו לחירות פעם אחת בשבוע – ביום

נרות שבת

מספר הנרות

יש מدلיקים שני נרות; אחד נגד "זוכר" והשני נגד "שמוד". שתי המלדים האלו פותחות את הדיבור העוסק בשמיות השבת בעשרה הדברים. בספר שמות נאמר: "זכוד את יום השבת לקדשו", ובספר דברים נאמר: "שמוד את יום השבת לקדשו".

להדליק נר בברכה

מצווה להדליק נר בשבת, כך מוסבר ב"תולדות יעקב", כי בשבת נספת לכל יהודי נשמה יתרה על זו שיש לו בימי החול. וסמל לנשמה הוא הנר; כי "נר ה' נשמת אדם"; כשם שמאורו של נר אפשר להדליק אבוקות נספות ומאורו אינו חסר מאומה, כך משפיעה השבת על כל ימי השבוע ומאורדה אינה חסר מאומה.

תחילתה של השבת בהדלקת הנרות. בעבר היו הנרות האמצעי היחיד, שהAIR את הבית, ומשום כך כבר אז נקבע, שחוובה להדלק את הנר לפני כניסת השבת, כי האור מסמל את השלום, הרומו ל"שלום בית". ומהו שלום בית? בשעת החשיכה אין "שלום" בין adam לבין תכולתו ביתו, כי ככל רגע נתקל ברהיט אחר. לעומת זאת האור הנר מעש שalom בבית והאדם יכול להינות מכל מה שיש ב بيתו.

ברבות השנים נתרפרש, כי נרות השבת הסוגולה לא רק לשлом בית פיזי אלא רוחני, כנרות הגורמים שלום ושלמות המשפחה בליקודה ואחדותה סביב שולחן השבת. בכל ימי השבוע בני הבית טרודים איש איש בעיסוקו, אך כאשר המשפחה יושבת סביב שולחן שבת וההרמונייה המשפחתית שורה בכל, יש להAIR את החדר. לפיכך נקבעה חובת הדלקת הנרות לפני אלפי שנים כדי להרבות שלום בין איש לאשתו ולענג באורם את השבת.

להדלקת נרות שבת חשיבות רבה ביותר, ומשום כך נקבע, שאם אדם מצטמצם וחוסך מכיספו, חובה עליו לתת קדימות לנרות שבת, ובחונכה, הם קודמים אף להדלקת נרות חנוכה. כל זאת מפני שנרות שבת מרבים שלום-בית, ובהשכפת עולמה של היהדות יש ערך עליון לנושא שלמות המשפחה.

יש נהגים להדלק נר שני נרות, ויש נהגים להדלק כמספר הנשות בבית. אלה ואלה במרכז מעינייהם להרבות את האור כסמל לשלם ואחדות המשפחה.

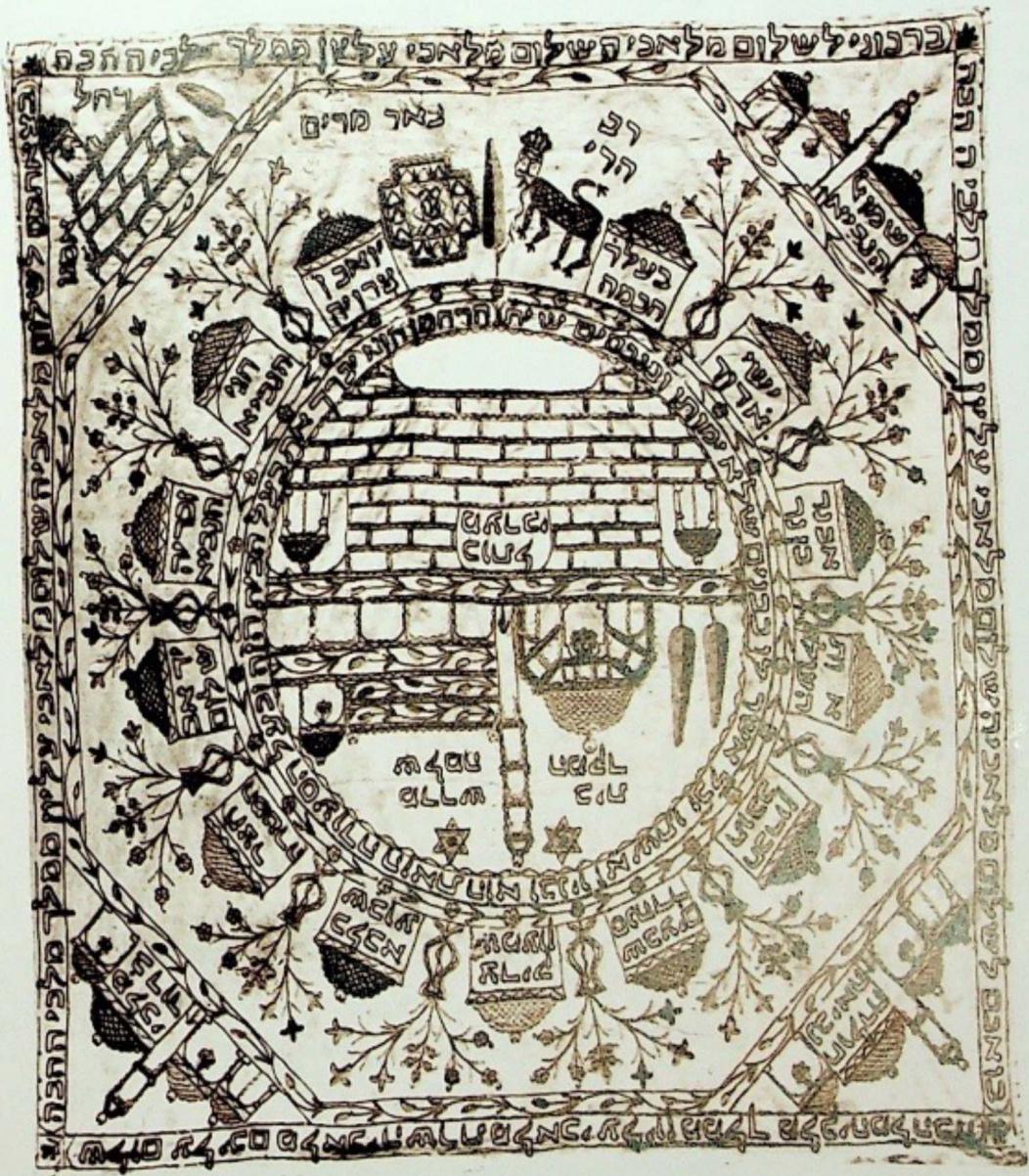
ההוזאות לשבת

צ'יאות השבת שתים, שחן ארבע (שבת, משנה א). ההוזאות, שמוציא יהודי לכבוד השבת, יחוירו לו מן השם "שתי שחן ארבע". הכנסותיו כפלו את הוועאותיו.

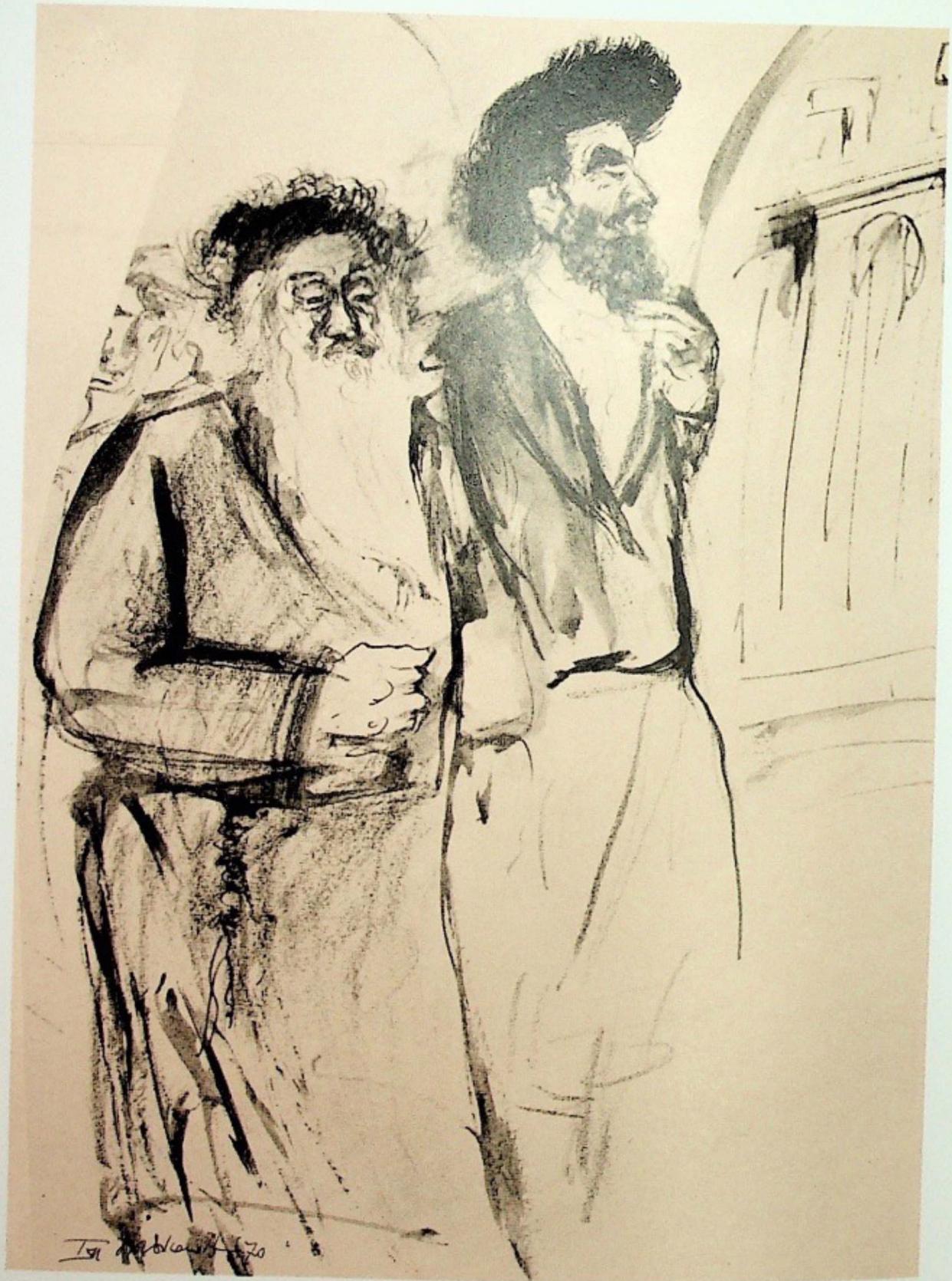
את-שבתי תשמור

דרישה זו של הקב"ה הנאמרה בלשון רבים, להווחת לנו, שלא די שאדם שומר את השבת, אלא הוא צריך לפעול ולהשפיע על סביבתו, שלא תחול את השבת, שם לא יעשה כן, הוא יגנום בקדושת השבת שבתו ביתו.

רב יי
 פה,
 דיתו
 סדר
 שניין
 ימוד
 ייבנה
 וורת
 ללחן
 שייר
 תוכ
 דרכ
 ה כ
 אבי
 רב
 יה
 ריו
 גבר
 לה

מפה לקידוש של שבת המאה ה-17.

הליכה לבית הכנסת בערב שבת.

סדר הדלקת נרות

לפני שבת, עם כניסה השבת, כל איש מಡליק נרות שבת. במקומות שאין אישה (כגון: מחנות צה"ל) נהגים, שגבר מಡליק נרות שבת. מדליקים את הנרות, מכסים את העיניים וمبرכים:

**ברוך אתה יי' אלהינו מלך
העולם אשר קדשנו במצותיו
וצונו להדליק נר של שבת:**

לאחר הברכה הנשים מסירות את ידיהן מעיניהן ונוהגות לשאת תפילה לבורא עולם, ואומרות:

יהי רצון מלפניך יי' אלהי ואלהי אבותי שתחונן אותו
(ואת-בני ואת-אבי ואת-אמי ואת-איש) אנשים אומרים
אשרי (ואת-כל-קרובי, ותתנו לנו ולכל ישראל חיים
טובים וארוכים ותזכרנו בזפרון טוביה וברכה ותפקדנו
בפקודת ישועה וرحمים ותברכו ברכות גדולות
ותשלים בתינו ותשכן שכינהך בינוינו. זכני לגדל
בנים ובני בנים חכמים ונבונים אהבי יי', יראי
אליהם, אנשי אמת זרע קדש ביני, דבקים ומארים
את-העולם בתורה ובמעשים טובים ובכל מלאכת
עבדות הבורא. אני שמע את-תחנתך בעת הזאת
בזכות שרה ורבקה ורחל ולאה אמותינו והאר נרנו
שלא יכבה לעולם ועד והאר פניך ונושעה. אמן.

שבת – ובן זוגה

אמר רבי שמואן בר יוחאי: אמרה שבת לפני הקדוש ברוך הוא: ריבונו של
עולם, לכלם יש בן זוג, ולוי אין בן זוג. אמר לה הקב"ה: הכנסת ישראל הוא בן
זוגן. כיון שעמדו ישראל לפני הור סיני, אמר להם הקב"ה: זכרו הדבר,
שאמורתי לשבת, הכנסת ישראל הוא בן זוגן, וזהו שנאמר: "זכור את-יום
השבת לקדשו". (בראשית רבבה פרשה י"א)

כיסוי העיניים

בדין כלל מברכים על כל
מצוות "עובד לעשייתך",
כלומר הברכה נאמרת לפני
עשיות המצוות. בהדלקת נרות
שבת אי אפשר לברך לפני
העשה, האישה מקבלת עליה
את השבת, ומרגע זה אסור לה
הדליק אש. לכן האישה
מכסה את עיניה כדי מייד
אחרי הדלקת הנרות, כדי שלא
תראה אותם דולקים ומכובכת
עליהם, ואחר כך היא מסירה
את הידיים מעל העיניים
וכך מקיימת את העקרון
ההלכתי "עובד לעשייתך".

מדוע לדלק איזה

מדליקת נרות

מצות הדלקת נרות יתודה
לאישה, כי "עקרת הבית"
מלשון עיקר הבית; היא
הודואת להשתראת הקושה
ולכנית האוורוה של "שלום
בבית". כמו כן, הדלקת הנר
משמשת כפדה ותיקון על
חטא של חווה, שאכלה מעין
הדעת. בעברה זאת היא
כיתה נרו של עולם, והאישה
מכפרת על החטא הראשון.

רב י
יפה
קרית
הסדר
1 שני
לימוד
ישיבה
שרות
_nlchan
ת שי
בתוכ
ת-הכ
תה כ
ל-אבי
הרבי
לי ה
בוראו
בוגרי
גולדה
יכו
רנו

אב מברך את ילדיו בערב שבת, מוריץ אופנהיים סוף המאה ה-19.

ברכת הילדים

מנางם של ישראל לברך את הילדים בליל שבת. לכן כל ראש משפה, אחר בואו מבית הכנסת לבתו, רואי שישפיע מברכתו על ילדיו. נהוג להניח שתי ידיים על ראש הילד, בדרך המברכים, אשר למדו ממשה רבנו, כי זה סמל לברכה, הדרך של הכהנים המברכים בבית הכנסת בשתי ידייהם להשפיע שפע של ברכה עד בily-di.

הברכה לבן:

ישימך אלוהים פאפרים וכמנשה

לבת:

**ישימך אלוהים כשרה ربקה רחל
ולאה**

ומוסיפים ואומרים:

**יברכך יי' וישמרך:
יאר יי' פניו אליך ויחנך:
ישא יי' פניו אליך וישם לך
שלום:**

יום השביעי שבת...

הגמר, במסכת שבת דף סא ע"ב, אומרות: "יהיה מהלך במדבר ושכח אימתי יום השבת — בכל יום עושה כדי פרנסתו בלבד". נמצא, שההלך במדבר ואני יודע זהות הימים, מפסיק פעמיים: א. בששת ימי השבעה הוא ממעט במלאה ואני עושה אותה בשלמות, מחשש, שהוא שבת היא. ב. עלול לעשות בשבת מלאכה. על כן אומנות התורה: "זכור את יום השבת" — אל תשכחו, כדי שתוכל לצאת נשכד כפליים.

(הגאון מווילנא)

הברכות

האב מברך את בניו: "ישימך אלהים כאפרים וכמנשה". חזאת על שום מה? כי יעקב בברכתו שיכל את ידו, והנה את ידו הימנית על ראש אפרים העזיר, ואילו את שמאלו — על ראש מנשה הבכור. מנשה בוודאי ידע להעריך את חשיבותה של ברכת סבו, שהשפיעה לדורות, כי אפרים קדם לו בנחלת הארץ, בדגלי הדבר ובחנוכת המשכן. אין ספק, שמעשה זה גורם עלבן לבכור המשפחה, כי הפגיעה היא בכבודו. ככל זאת, לא נגט בORITY הקנאה, ולא העיר על כך אפילו ברומו. בכך ראה יעקב מידת נפלהה בגדייו, ואיחל לכל צעצאי לעתיד ברכה המתאימה לכל

בית ישראל: כשם שבין נגידיו לא שורה שום קנאה, כך גם בבית הזה לא תחא קנאה בין הילדים, וכןם יהיו באחווה, אהבה ורעות.

הרב
חיפה,
קריות
ההסדו
11 שני
מלימוז
בישיבר
שרת
7, נלחין
את שי
בתוכ
ביתהו
ועתה כ
תל-אביב
הרבות
בכלי ה
ציבוריו
ומבוגר
מעולה
הליcio
דורנו

**מודה אני על כל
החסד שעשית
עמדוי ...**

הסביר ר' ישראל מרוזין זצ"ל: מודה אני לך רבש"ע, על החסדים אשר עשית עמדוי, שאני בלבד מאמין וידוע שהם חסדים, אף-על-פי שלמרירות עיןazel אחרים אין בהם טובה. אולם בקשתי היא על החסדים אשר אתה עתיד לעשותותי, שייהיו חסדים אלה וטובתם גלוים גם לכל אשר עמי ועם כל בני בית, שגם בני בית יראו בגלוי, כי חסדים גדולים הם בשכילנו.

**בגלותי גאלני
לעוזר לבי לאהבתך**
כאשר יגאל האדם מגמות
עצמו – בגלותי לגאלני, אי
יתעורר לבו לאהבתה הכרוא.
והוסיף הרוב דינס: כידוע, היה
ליישראל שני מושחים, משיח
בן יוסף ומשיח בן דוד. אחד
תקפידו להוציא את היהודים
מהגולה, והשני יוציא את
הגולה מן היהודים ...

רבותם כל העולמים, אדון כל הנשמות, אדון כל השלום. מלך אביר, מלך ברוד, מלך גזול, מלך דובר שלום, מלך הדור, מלך ותיק, מלך זה, מלך מי העולמים, מלך טוב ומיטיב, מלך יחיד ומיחיד, מלך כביר, מלך לובש רחמים, מלך מלכי המלכים, מלך נשגב, מלך סומך נופלים, מלך עוזה מעשה בראשית, מלך פוזה ומצליל, מלך צח ואדם, מלך קדוש, מלך רם ונשא, מלך שומע תפלה, מלך תמים דרכו:

מודה אני לפניך יי אלהי ואלהי אבותי, על כל החסד שעשית עמדוי, ואשר אתה עתיד לעשותות עמי ועם כל בני ביתך ועם כל בריזותיך, בני בריתך. וברכוכים הם מלאכייך הקדושים שלו, ברכני בשלום ותפקד אותה ואת כל בני ביתך וכל עמד בית ישראל לחיים טובים ושלום: מלך עליון על כל צבא מרים, יוצרנו, יוצר בראשית, אחלה פניך המאים שתזכה אותי ואת כל בני ביתך למצאה חן ושבל טוב בעיניך ובעניינו כל בני אדם וחונה ובעניינו כל רואינו לעובזתך וזבנו להקל שלבות מתוך רב שמחה ומתוך עשר וכבוד ומתוך מעוט עוננות, והסר ממנה ומכל בני ביתך ומכל עמק בית ישראל כל מיני חלי וכל מיני מזווה וכל מיני דלות ועניות ואבונות, ותן לנו יציר טוב לעבדך באמות וביראה ובאהבה. וננהיה מכבדים בעיניך ובעניינו כל רואינו, אתה הוא מלך הכבוד, כי לך נאה כי לך יאה: אנחנו מלך מלכי המלכים, צוחה למלכייך, מלאכי השרת משותנו עליון, שיפקדוני ברחמים ויברכוני בבואם לביתי ביום קדשו, כי הדרקתי נרותי והצעתי מטהי והחלפת שמלותי לכבוד יום השבת, ובאתי לביתך להפיל תחנתיך לפניך, שתעביר אנחתיך ואעדיך אשר בראת בשעה ימים כל היצור ואשנה ואשלש עוד להיעיד על כסיך בתוך שמחתך, כאשר צויתני לזכרו ולהתענג ביהר נשמתי אשר נתת בי: בו אשבת כאשר צויתני לשרתך וכן אגיד גדליך ברנה. ושוויי יי לך קראתי, שתרחמנני עוד בגלותי לגאלני ולעוזר לבי לאהבתך, ואז אשمر פקודיך וחקיך בלי עצב ואתפלל בדתך בראו כי ובנקון: מלאכי השלום, בואכם לשלים, ברכוכי לשלים ואמרו ברוך לשלחני הערוך וצאתכם לשלים מעטה ועד עולם אמן סלה:

סדר ליל שבת

לאחר ברכת הילדים יושבים בני הבית לבושים בגדים מיוחדים לשבת ובסביב השולחן העורך והמכוסה במפה. החלטות מונחות על השולחן ומכושות במפה והיין מוכן אף הוא לקידוש. נהגים לשיר את המזמורים الآלה:

שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם, מַלְאָכִי הַשְׁרָת,
מַלְאָכִי עַלְיוֹן, מֶמֶלֶךְ מַלְכִי
הַמֶּלֶכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

שלוש פעמים

בָּזָאתֶם לְשָׁלוֹם, מַלְאָכִי הַשְׁלָוָם,
מַלְאָכִי עַלְיוֹן, מֶמֶלֶךְ מַלְכִי
הַמֶּלֶכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

שלוש פעמים

בָּרְכוּנִי לְשָׁלוֹם, מַלְאָכִי הַשְׁלָוָם,
מַלְאָכִי עַלְיוֹן, מֶמֶלֶךְ מַלְכִי
הַמֶּלֶכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

שלוש פעמים

צָאתֶם לְשָׁלוֹם, מַלְאָכִי
הַשְׁלָוָם, מַלְאָכִי עַלְיוֹן, מֶמֶלֶךְ
מַלְכִי הַמֶּלֶכִים הַקָּדוֹשׁ
בָּרוּךְ הוּא.

שלוש פעמים

כִּי מַלְאָכִיו יָצַהוּ לְזִמְרָד בְּכָל־דָּרְכֵיכֶם.
 יי' ?שְׁמָר־צָאתְךָ וּבָזָק מִעְתָּה וְעַד־עוֹלָם.

שלום عليיכם

תפילה זו בנויה על יסוד המספר במסכת שבת (קייט ע"ב): שני מלאכי השרת מלאוין לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לבתו: אחד טוב ואחד רע. וכשבא לבתו, ומוועץ נר דלק ושולחן עורך ומיטה מוצעת. מלאן טוב אומר: יהי רצון, שתהא לשבת אחרות כך, ומלאן רע עונה: "אמן" בעל כורחו. ואם לאו, מלאן רע אומר: יהי רצון שתהא לשבת אחרות כך, ומלאן טוב עונה "אמן" בעל כורחו. לנכון פונה המתפלל למלכים בכרכמת "שלום عليיכם".

חדש מקדשנו

"וַיַּעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי
בְּתוֹכְם", ועכשו, שאין לנו

מקדש, שבת היא המרכבה להשתראת הדשינה בתוכנו, וזה מדורנו במלים: "את השבת לדורות", ראש תיבות "אהל", שהשבת היא בבחינת אוהל ומקדש. אפק-על-פיין בקשחנו, כי מצפים אנו לתקומת המקדש המקורי, ולכן אומרים "חדש מקדשנו..." ("דגל מחנה אפרים")

הַרְבִּי
 חיפה,
 קריית
 ההסדו
 11 שני
 מלימוז
 בישיבר
 שרת
 7, נלחו
 את שי
 בתוכ
 בית-הה
 ועתה כ
 תל-אביב
 הרב
 בכלי ה
 ציבוריו
 ומבוגר
 מעולה
 הליכו
 דורנו

"ז'יברך אליהם את-יום השביעי ויקדש אותו"

אשת חיל

פרק זה במשל (לא) הוא משל לתורת ישראל, וברכה לזכות בה, כי אין יקר ממנה בעולם, בדבר המשורר: "ויתקם בעוד לילה". הרוב המלמד תורה קם באשמורת הבוקר ושונה ל תלמידיו את שיעוריהם. התורה היא לבוש ותפארת החכמיה ועוז למקימיה. "כמו בניה" — תלמידיה מהללים אותה, והקב"ה — בעלה — משבחה. כי שקר הוא לעבוד עבודה זרה והבל כל גדולתם, לעתיד לבוא יצכו לומדי התורה בתפארת וגדולה עוז וממשלה.

(מעיינה של תורה)

הקב"ה קידש את השבת, אך במה בירך אותה? הרי אסור לעשות מלאכה, אם כן הברכה לא תהיה בפרנסה? אלא, אפק-על-פי שישראל בטלים מלאכה ואין מרווחים באותו יום, לא יהא חסר להם עקב בכך.

שבת ושבוע

היום השביעי בשבוע הוא שבת, ואכן כל המأكلים בסעודת השבת קשורין במספר שבע (מספר קטן הוא בלי אפסים).

נור = במספר קטן = 7.

זין = במספר קטן = 7

חלה = $5+30+8 = 43 = 4+3 = 7$

דג = 7

מרק = $340 = 3+4+0 = 7$

בשר = $502 = 5+0+2 = 7$

קגל = $133 = 1+3+3 = 7$

גילדת = $52 = 5+2 = 7$

אהל

"אות היא לעולם כי..." ראש תיבות "אהלך", על שם "וידעת כי שלום אהלך". כי כל השומר שבת — שלום מתוך ביתו. "וכיום השביעי שבת וינפש" סופי תיבות (מהסוף להתחלה) "שתיים" כי שתי נפשות אילו יש לו לאדם בשבת.

("בעל הטורדים")

במציאות שבת אל יחליצן

השומר שבת כראוי לה, כי יחלץ אותו מכל צורה וצוקה ומכל נגע ומחלה, כי המKEEPID — "במציאות שבת — אל — יחליצן" — מדאגותין. ("ילקוט השבת")

אור השבת

על כן לא נכתב בתורה "ויהי-עדכ" על יום השבת, כשם שנכתב בשאר ששת הימים. כי כל היממה של השבת כולה היא אור, ואין בה ערב ולילה כלל, בבחינת "גם לילה כיום יאיר".

(רבנו בחיי)

אשת חיל משל לא

אֲשֶׁת חִיל מֵי יָמָצָא, וַרְחַק מִפְנִינִים מִכְרָה:
בְּטַח בָּה לְבָב בָּעֵלה, וְשַׁלֵּל לֹא יִחְסַר:
גְּמַלְתָּהוּ טֻוב וְלֹאָרֶע, כֵּל יִמְיִ חִיכִּיה:
דָּרְשָׁה צָמָר וּפְשָׁתִים, וַתַּעֲשֵׂה בְּחִפָּז בְּפִיה:
חִיתָה פְּאָנִיות סָוחָר, מִפְרָחָק תְּבִיא לְחִמָה:
וְתַקְסָם בָּעוֹד לִילָה וְתַתְנוּ טָרָף לְבִיתָה, וְחַק לְגַעֲרָתִיה:
זָמְמָה שָׁדָה וְתַקְהָהוּ, מִפְרִי בְּפִיה נְטָעָה בָּרָם:
חִגָּרָה בָּעוֹז מִתְנִיה, וְתַאֲמֵץ זְרוּעָתִיה:
טָעָמָה פִּידּוֹב סָחָרָה, לְאִיכְבָּה בְּלִילָה גְּרָה:
יְדִיה שְׁלָחָה בְּפִישָׁור, וּכְפִיה תִּמְכוֹ פָּלָך:
פְּפִיה פְּרָשָׁה לְעָנִי, וַיְדִיה שְׁלָחָה לְאָבִיוֹן:
לְאִתְירָא לְבִיתָה מְשָׁלָג, כִּי כָל-בִּיתָה לְבָשׁ שְׁנִים:
מְרַבְדִים עַשְׂתָה-לָה, שְׁשׁ וְאַרְגָמָן לְבָוָשָׁה:
נוֹדוֹעַ בְּשֻׁעָרִים בָּעֵלה, בְּשַׁבְתָו עַס-זְקִנִּי-אָרֶץ:
סְדִין עַשְׂתָה וְתִמְכָר, וְחַגּוֹר נְתַנָה לְכַנְעָנִי:
עוֹז וְהַדָּר לְבָוָשָׁה, וְתַשְׁחָק לַיּוֹם אַחֲרוֹן:
פִּיה פְּתַחָה בְּחִכָּמָה, וְתוֹרָת חֶסֶד עַל-לְשׁוֹנָה:
צְוֹפִיה הַלִּיכּוֹת בִּיתָה, וְלַחַם עַצְלוֹת לֹא תָאֵל:
קְמוֹ בְּנִיה וְיִאֲשָׁרוֹה, בָּעֵלה וְיִהְלָלה:
רְבּוֹת בְּנוֹת עָשָׂו חִיל, וְאַת עַלְית עַל-פָּלָנה:
שְׁלַקְרָה הַחֲנוֹן וְהַבָּל הַיְפִי, אֲשָׁה יְרָאָתִי הִיא תַּתְהַלֵּל:
תְּגַנוּ לָהּ מִפְרִי יְדִיה, וְיִהְלָלוּה בְּשֻׁעָרִים מְעַשִּׁיה.

"כָל שּׁוֹמֵר שְׁבַת כְּדַת מְחַלְלוֹ שָׁכְרוֹ הַרְבָה מָאָד"
נִס אָדָם, שְׁמַדְרָגוֹתָה הִיא, שָׁהָוָה "שּׁוֹמֵר שְׁבַת" בְּכָךְ שְׁנָמְנָע רַק מְחַלְלוֹ
— "מְחַלְלוֹ", וְאַיְנוּ עֲסָק בְּדָבָרִי קְדוּשָׁה לְדָאוֹג לְדָרָגָה נָעַלה יוֹתֵר בַּיּוֹם שְׁבַת
קוֹדֶשׁ, אָף הוּא "שָׁכְרוֹ הַרְבָה מָאָד". (הרבי ר' שְׁמַעַן מִירוּסָלוֹם)

אשת חיל

הפרק מסודר לפי אותיות א"ב.
על כך נאמר בילוקוט שמעוני:
כשם שנתן הקב"ה תורה
 לישראל בעשורים ושתיים
אותיות, כך הוא משבח את
הנשים בעשרים ושתיים
אותיות.

הרבי
חיפה,
קרית
ההסדו
11 שני
מלימוד
בישיבת
שרת
7, נלחו
את שי
בתוכו
ביתהו
ועתה כ
תל-אביב
הרבי
בכלי ה
ציבוריו
ומבוגר
מעולה
הlico
דורנו

כֶּפֶת פְּרָשָׁה לְעָנִי
וַיְדִיה שְׁלָחָה
לְאָבִיוֹן

הפסוק פותח בלשון יחיד
"כֶּפֶת", ומסיים בלשון רבים
"וַיְדִיה". מסביר ר' ברוך
מרדי מקוינטב, כי מי
שפּוֹרְנוֹסָטוֹ מִצְׁוָמָת וְאַתָּא
יכּוֹל לְתַחַת צְדָקָה לְעָנִי אֶלָּא
בְּצַמְצָום, בְּכָךְ יֵד אַחֲת, וְאַפָּי
עַל-פִּירְכָּן נוֹתֵן, זָכָה לְעַתִּיד
לְחַת בְּשֻׁפָּע — בְּשַׁתִּים.

(בלחץ) וַיַּהֲיֵה עָרֶב וַיַּהֲיֵה בְּקָר

**יֹם הַשְׁשִׁי. וַיָּכֹל הַשְׁמִים
וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם. וַיָּכֹל אֱלֹהִים
בַּיּוֹם הַשְׁבִיעִי מִלְאָכְתּוֹ אֲשֶׁר
עָשָׂה, וַיִּשְׁבַּת בַּיּוֹם הַשְׁבִיעִי מִפֶּלֶת
מִלְאָכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיִּבְרֹךְ
אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְׁבִיעִי וַיִּקְדֹּשׁ
אֹתוֹ, כִּי בָז שְׁבַת מִפֶּלֶת מִלְאָכְתּוֹ,
אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לְעָשֹׂת:
סְבִרִי מְרוּנוֹ וְרַבְנָנוֹ וְרַבּוֹתֵינוּ
**בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם בּוֹרָא פָּרִי הַגּוֹן:**
**בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קָדְשָׂנוּ בְמִצּוֹתֵינוּ
וְرָצָח בָּנוּ, וַשְּׁבַת קָדְשׁוּ בָאַהֲבָה
וּבְרָצֹן הַנְּחִילֵנוּ, זָכְרוּן לְמַעֲשָׂה
בָּרָאשִׁית. תְּחִלָּה לִמְקָרְאי קָדֵשׁ
זָכֵר לַיְצִיאַת מִצְרָיִם (כִּי בָנָנוּ
בְּחֻרְתָּה וְאָוֹתָנוּ קָדְשָׁת מִפֶּלֶת
הָעָמִים). וַשְּׁבַת קָדְשָׁךְ בָאַהֲבָה
וּבְרָצֹן הַנְּחִילָתָנוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ
מִקְדָּשׁ הַשְּׁבַת:****

עם גמר הקידוש, שותה המקדש מהכווס ונוטן ממנו לכל בני הבית.

קידוש

הקידוש הוא עדות לחידוש העולם ולבראיאתו על-ידי הקב"ה: ביום השישי לבריאות העולם נסתירימה מלאכת יצירת השמים והארץ וכל הבריאה. עם בוא היום השביעי, שבת ה' מכל מלאכתו אשר עשה וקידש את השבת וייחד אותה ליום מנוחה וקדושה. בקידוש אנו מתארים את ברכת ה' ליום השביעי בברכת השפע למקדי השבת ולשומריה.

כמו כן מתואר בקידוש רצונו העז של הקב"ה לבוחר בנו לעם נבחר, וביום השבת – ליום קודש מותך אהבה וחיבה. כשם שיצאנו ממצריםים מעבדות לחירות, כך אנו יוצאים משנת ימי המעשה ליום השבת.

"מצותה עשה מן התורה לקדש את יום השבת בדברים", שנאמר: זכור את יום השבת לקדשו, ככלומר, זכרו זכירת שבת בקידוש, ונדריך לזכרו בכניסתו בקידוש וגם ביציאתו בהבדלה. ותיקנו חכמים, שתאה זכירה על כס יין בין בכניסתו בין ביציאתו" (קידור שולחן ערוץ).

בקידוש מカリיזיס אנו "תחילת למקרה קדש זכר ליציאת מצרים" – מודיע השבת מהוות תחילת למקרה הקודש בכך שהיא זכר ליציאת מצרים?

בעולם החסידות מסבירים, כי בשבת חל שינוי פתאומי במצוות הרוחני של כל יהודי. לא רק בלבשו ובחוسر מלאכתו, אלא בקדושה הרוחנית האופפת את תחושתי הפנימיות. כיצד תיתכן

תפנית מהירה שכזו מחול אל הקודש? על כך מזכירים אנו "זכר ליציאת מצרים" – כשם שבארץ מצרים שעבדנו בפרק והתדרדרנו מבחינה מוסרית וערפית, מיד ביציאתנו נעלינו בתאת אחת לדרגות נבואה, כך נזכיר אף אנו את השינוי הפתאומי ההיסטורי ביציאת מצרים ונישמו בכניסת השבת, כי "תחילת למקרה קדש" – זכר ליציאת מצרים.

קידוש ליל שבת

בני המשפחה עומדים סביב השולחן. המקדש מוגז כסין מלאה, ומוגביה את הגביע בשתי ידייו ואוחזו בידיו הימנית. המקדש פותח ואומר את נוסח הקידוש:

קידוש על יין

א. הקידוש על היין נעשה כדי לתקן את החטא שחטא האדם הראשון, כשהכל מען הדעת, אשר היה עז גפן (לפי דעה אחת בראשית זכה, א', ח'). מאחר שחטאו של אדם הראשון היה לפני כניסה השבת, אנו מקדשים בהתקדש השבת על פרי הגפן דווקא.

ב. "כדי שנמעורו מתחן מעשה זה לזכור גודלת היום ונקבע בלבבנו אמונה חידוש העולם, כי ששת ימים... ועל כן נתחייבנו להשתמש בוין, לפי שטבע האדם להטעורו מן היין ולהוציא את מחשבתו כלפי חוץ, כי נכם יין יבא סוד".

הרבי
חיפה,
קרית
ההסדו
11 שני
מלימו
בישיבו
שרות
7, נלחו
את שי
בתוں
ביתי
וועה נ
תלאב
הרוב
בכלי ה
ציבוריו
ומבוגר
מעולה
הליינו
דורנו

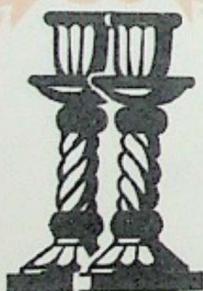
סעודה ליל השבת

החלות וכייסוין

בשעת אמירות הקידוש מונחות החלות על השולחן ומכוסות במחפה מיוחדת. שתי חלות אלו נקראות "לחם משנה". שתי סיכوط לדבוך:

א. זכר למן שירד לבני ישראל במדבר, שהיא מגן מלמעלה ומלמטה בטל השמים, אף אנו נהגים להניא מפת שולחן תחת החלות ומפה מעל החלות.

ב. סדר הקדימות בברכות מהיבר תחילת לבך על הפת ולאחר מכן לבך על היין, כי לחם קודם בפסוק, וחשוב מיין. אך בשבת, כאשר מקדשים קודם על היין.

מכסים את החלות כדי שלא לבישן, כאילו אין נמצאות על השולחן, וمبرכים על הגפן בקידוש לפני "ברכת המוציא לחם מן הארץ".

לאחר הקידוש נוטלים ידים וمبرכים לפני ניגוב הידיים:

ברוך אתה ייְהוָה מלך העולם, אשר קדשנו במצוותיו וצונו על נטילת ידיים:

מנגנים את הידיים, מרימים את כיסוי החלות, מסמנים חתך קל על החלה בסכין, מגביהים את החלות ואומרים:

ברוך אתה ייְהוָה מלך העולם, המוציא לחם מן הארץ:

bowing at the place marked by the knife in the scabbard and saying the blessing over the bread. After this, the bread is cut with a sharp knife and the pieces are distributed among the family members.

ויכלו השמים

אמרו חז"ל: כל המתפלל בעדר שבת ואומר "ויכלו", שני מלאכי השבת המלוין לו לאדם מנהין ידיהם על ראשו ואומרים לו "וסר עונך וחטאך תכופר" (שבת קיט ע"ב). בעל "ישועתי יעקב" מסביר; כאשר כל יהודי אומר "ויכלו", הריוו מעיד על בריאות שמים וארץ; והואיל ודרש פסול לעדות, צריין המעיד להיות נקי מכל עונן. לפיכך מכפרים לו לאדם על עונונחו, עד שאומר "ויכלו", ושני מלאכי השרת מבשרים לו "וסר עונך וחטאך תכפר".

"פושעים בו פסיעה קטנה.. סועדים בו לבך שלוש

פעמים צדקתם תזכה"

גם אלה שהשבת מקדמת אותם רק ב"פסיעה קטנה" בקדושה, אלה שאין להם מקדושת השבת, אלא רק סועדים לכבודה שלוש פעמים — גם הם צדקתם תזכה ותזרח לטובכם.

(ר' מנחם מנדל מקאשוב)

מפה לקידוש של שבת וחגיהם, אוגסבורג, גרמניה, המאה ה-17.

השפטת הרוב על מחלוקת שבת

רבי אליהו מיזל היה אחד הרבניים הנודעים בפולין בסוף המאה הקובת ובראשית המאה הזאת. פעם באו וסיפרו לו, ש אדם מישראל החל פותח חנותו בשבת באחד מפרברי העיר. הרוב הישיש החוויר קמעה, אך לא הר דבר באותו מעמד. אולם בשבת הבאה, בשעות הבוקר המוקדמות, ישב להודיעו בבית מדשו, שלא ימתינו לו באותו יום לתפילה. הרוב יצא מביתו בטליתו, ופסע לעבר אותה חנות. כשהבא למקום, שאל כסא מא השכנים וחתים ביד פתח החנות. כעבור שעתיים קללה הגיע בעל הדש למקומות, וכשהראה את רבי העיר יושב בפתח החנות, נרתע מלתקרכך ולבכו, שמא מתקייםת ברית מלאה במקום, והרב הוזמן להיות הסנדק. אמר כך פנה לבתו בתקווה, שהרב יילך משם והוא יוכל להיכנס לחנותו. כשההבחין, שהרב יושב שם שעוט דבות, הבין את דעתו של הרוב ופנה הרוב בבקשה, שילך לבתו ויאכל ויסעד את לבו והוא מבטיחו שמעתה ואלא יפתח את החנות בשבת.

(פרפראות לתו)

מאכליים של שבת

רבי עשה סעודה לאנטונינוס בשבת. הביא לפניו חבשילין של צונן. מהם זעדר לו. עשה לו סעודה בחול. הביא לפניו חבשילין רותחים. ואנטונינוס: אותם ערבו לי יותר מאלו. אמר לו רבי: חבلين אחד הם חסר אמר לו: וכי יש אווצר המלך חסד כלום? אמר לו: שבת הם חסרים, יש שבת?".

כל זרע יעקב יכבדו

אם יאמר אדם בלבו: מי אני ומה שייכרתי לשמר שבת קודש, הלא רק בדרגה גביהה ראויים להתענג בטובה הרוחנית של השבת! מшиб לו על הזמר: "כל זרע יעקב יכבדו" — כל אחד ואחד מישראל, יש לו גושicity נפשית לשבת. וכשעצמו שהמחלל את השבת — נגעש, אם הוא גם הוא דל, כך כל המקדש את השבת, נהנה מקדושתה.

(רבי שמחה בונם מפשיס')

"כל מקדש שביעי כראוי לו"

יום השבעה מקדש כל אדם מישראל "כראוי לו" — כפי מה שרואין לאUPI מידת עבודה והשגתו. כי ישראל, לא רק שהם מקדשים את השבת, גם מתקדשים על-ידה.

הקידוש ומחריד

"כל המברך על היין בלילה שבת, מאריכין לו ימי ושנותיו בעולם וויסיפו לו שנות חיים לעולם הבא" (פסחים קיג ע"א). שאלו תלמידיו, או זכאי: במה הארכת ימים? אמר להם: מימי לא ביטلت קידוש של יוס. אי זקנה הייתה לי, פעם אחת לא היה לי "קידוש", מכירה כסוי שבדא והביאה לי קידוש היום.

לאחר מכון סעודים את סעודת השבת מתוך רחבות הלב, ושרים את המזמורים האלה:

כל מקדש שביעי

כל מקדש שביעי בראוי לו, כל שומר שבת בדת מחללו, שכוו
הרבה מאד על-פי פועלו, איש על מנהגו ואיש על דגלו.

אהובי יי' המהכמים לבניין אריאל, ביום השבת שישו ושמחו
בקמבל מTON נחליאל, גם שאוי דיבכם קדש ואמרו לאל, ברוך

יי' אשר נתן מנוחה לעמו ישראל.

דורשי יי' זרע אברהם אוחבו, המאחים ליצאת מן השבת
וממהרים לבוא, ושמחים לשמרו ולערב ערובו, זה היום עשה
יי' נגילה ונשמחה בו.

זכרו תורה משה במצות שבת גורשה, חירותה ליום השביעי
כבלת בין רעותיה משכחה, טהוריות יירושה ויקדשו
במאמר כל אשר עשה, יוכל אליהם ביום השביעי מלאクトו
אשר עשה.

יום קדוש הוא מבואו ועד צאתו, כל זרע יעקב יכבדו כדבר
המלך וזרתו, לנוח בו ולשםך בתענוג אוכל ושתו, כל עדת
ישראל יעשו אותו.

משך חסיד לידעך אל קנוו ונוקם, נוטרי يوم השביעי זכור
ושמור להם, שמחם לבניינו שלם ובאור פניך תהיהם,
ירויון מדשו ביתך ונחל עדנייך תשקם.

עד לשובטים בשבעי בחריש ובקציר לעולמים, פושעים בו
פסיעה קטנה טועדים בו לבך שלש פעמים, צדקתם תצהיר
כאור שבת היכאים יי' אלהי ישראל אהבת תמים, יי' אלהי
ישראל תשועת עולם.

אהובי ה' המהכמים לבניין אריאל... שישו ושמחו

אל הרבי מזיבז' הגיע אורח הארץ ישдал, שהיה מהלך כל השבועナンח
ונעצב על גלות השכינה, ועל חורבן ירושלים. בשבת, כשהשכbla האורה שמון
לשולחנו של הרבי ופצעו המסובים בזמר "כל מקדש שביעי", פנה הרבי אל
אורחו ואמר לו כלשון הזמר: "אהובי ה' המהכמים לבניין אריאל — ביום
השבת שישו ושמחו": אסוע להתעצוב בשל שום סיבה בשבת, ואפילו על
גלות השכינה. (יינה של תורה)

המאחים ליצאת מן השבת

לכשרה הסדר הפוך, שהרי
כניסה קודמת ליציאה, ומדוע
פוחחים באיחור יציאת השבת
ומסימימים ביום מהרין
לבוא? כי "שבת במרה
נצח" (לפני מתן תורה —
סנהדרין נ). ואז, לא היו
מהחרים לבוא, כי עדין לא
ידעו טעם השבת, אך
משתחווילו לקיים את השבת,
היו מאחים ליצאת, כי כבר
ידעו את טעמה...
(נפלאות גדולות)

יום שבתון יום

מחמדים

אם חגי ישראל כוחם גדול להשפי על אופי הבית היהודי, גדול מהם כוחה של השבת, הנשמרת כהלכתה במנוחה שלמה מדי שבוע שבשבוע. השבת היא הכליה המחזק את נשמת היהדות. בעובדה זו חשו שנינו וצודרינו שחפזו לכליותנו וגזרו על שמירת השבת ואנסו אותנו לחללה, אך אבותינו מסרו עצם על קדושתה והיא נתקימה בידם. השבת הייתה האם הרחמניה, שכחיקת

(הגות לב) לר' יצחק ניסנביים

משוק חסדק ל יודעך אל קנא ונוקם

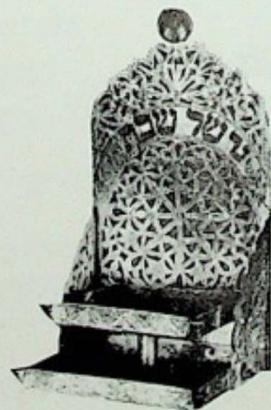
א. לכאהוה, יש סתירה בפסוק זהה: אם אנו מכנים את הקב"ה בשם "קנא ונוקם", כיצד אנו מבקשים ממנו שינוי עמו בחסד? מסביר ה"בעל שם טוב" עפ"י פירוש הפסוק (תהלים צד, א) "אל-נקמותה אל נקמות הופיע" — משל אדם, שפגע בחבריו והעליבם בפראסיה, אך הנגע לא החזיר לו כרעתו, אלא להיפך, היטיב עמו ברוב טבות. בוודאי, בכל פעם, שהפוגע מקבל את הטובה מאת הנגע, הרי הוא כחוב לבבו, בבחינת "אם-דרעב שנאנך האכלו להם... כי גחלים אתה חתה על-ראשו". (משל כי כא-כב).

כמו כן פירשו את הפסוק: "אל-נקמות" — הקב"ה; וכייזד תנקום בנו? "הופיע"? הופיע לפני עמוק ותשפיו מטובך علينا. בכך תגדל הנקמה, כי כଘלים יהיו אלה על ראשנו. כך גם במזמור זהה; אנו מבקשים: "אל קנא ונוקם", נקום בנו לאחר שהמרינו רצונך, בכך שתמוך חסדק לנו, ואז נחמל כלימה ובושה: אנו הרענו, ואילו הקב"ה מшиб לנו במשיכת חסדו ונשוב לירא אותו.

ב. במדרש (בראשית רבה פ מ"ט), אומר רבי יונתן: בשר ודם קנאה כובשתו, אבל הקב"ה כובש את הקנאה, שנאמר (נחום א, ב): "אל קנא ונוקם", ככלומר, אל — אדון ומושל על הקנאה. כך מבקשים אף אנו,ISM שמשוק ה' חסדו על יראיינו ואל יצור עוננותינו. שהרי הוא "אל קנא ונוקם", אדון ושולט על הנקמה וכובשה ("מחברת ציון").

ג. הרבי מסלונים הסביר את הפסוק בדרך משל: מלך, הרוצה להיווכח עד כמה נתינו מסודרים לו, נהוג מדי פעם להחליף את בגדיו ולהתחפש כאחד העם. בכך הוא מחרב בין הבריות, שומע את שיחתם ועומד על מידת נאמנותם לו.

אולם עזה זו טובה לאזרחים, שאינם מכירים את המלך, אלא על-פי לבשו החיצוני. אך אלה המכירים את חזות פניו, יכירוונו גם בתחפושתו. כך מבקשים אנו: "משוק חסדק ל יודעך", לאלה המכירים את אור פניו, גם כשאתה מחלבษ בלבוש "קנא ונוקם", ומאחר שהם מכירים גם אז את דרכך חסדק, אין חועלת בלבוש הנקמה, ולכן משוק עליינו חסדק בಗלו.

נר של שבת, צפון אפריקה המאה ה-19

מנוחה ושמחה נערץ

מנוחה ושמחה אור ליהודים
יום שבתון יום מפוזרים
שומרי וזכריו הפמה מעידים
כى לששה כל ברואים ועומדים.

שמי שמים ארץ ימים.
כל צבא מרום גבוזים ורמים
תני ואדם וחית ראמים
כى ביה יי צור עולם.

הוא אשר דבר לעם סגלו
שמור לקדשו מבואו ועד צאתו
שבט קדש יום חמוץ
כى בו שבת אל מפל מלאクトו.

במצות שבת אל יחליך
קום קרא אליו יחיש לאמץ
נסמת כל חי וגם נעריך
אכל בשמחה כי בבר רץ.

במשגה לחם וקדוש רביה.
ברב מיטעים ורוח נדריביה
יזכו לרבי טוב כל המתענגים בה
בביאות גואל לחמי העולם הבא.

מנוחה ושמחה אור ליהודים

חול אמרו במדרש (בראשית רכה פ"א), כי האור, שנברא בשתת ימי
בראשית, האיר עד עצת השבת, ונגנו במוועאי שבת בראשית. אור זה הוטבע
מאו שבת בראשית במוחו של יום השבת בכל דור ודור. על כן השבת היא
"אור ליהודים", ושמוריה יכולם גם ביום ליהנות מן האור הנגנו בה ולגולות
בשבת גני נסחדות.

(בנין ישכר)

הקשר בין גופו לנפשו של
אדם בא לידי ביטוי בשבת:
מלacci השבת מהווים סמל
להתעדויות כוחות הנפש
באדם – בנשמה יתרה. בימי
השכוע האדם שקווע בהבל
הומן, ואילו בשבת הוא לובש
בגדיו הוד והוד, ביטוי חיצוני
להדר הפנימי שכרכבו. ביום
השבת האדם קורא "ברוכני
לשлом", ומקבקש שלום אמיתי
בין גופו לנשומו, בקשה
שהאה בה בשבת "מנוחת
שלום ושלוה"... מנוחה
שלמה...", ולוועתו באה
ומתחספת אליו בשבת נשמה
יתורה המשייעת לו לנ亨ג
בדרכיו רוח וקדושה ביום
השבת.

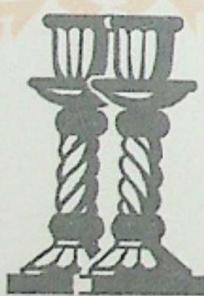

יום זה לישראל

מחבלי מישיח יצלו לروحוה פדותנו תצמיה

הגמרה בסנהדרין דף צח ע"ב אומרת, שהיו מחכמי ישראל אשר ביקשו, שהמשיח לא יבוא ביוםיהם, כדי שלא יהיה עליהם לסבול את חבל המשיח הקשים.

לעומת זה, הגמרה במסכת שבת דף קיח ע"ב אומרת, שהמקיים שלוש סעודות בשבת, נצול מחבלו של משיח.

לפיכך, אנו אומרים, כי מאחר שמענני השבת ואוכל סעודותיה "מחבלי מישיח יצלו לروحוה", דברי הגמורה, הרינו יכולים לבקש ש'פדותנו תצמיה" — שחטמה לנו הגואלה ביוםינו.

(דברי חזקאל")

יום זה לישראל אורה ושמחה שבת מנוחה

לאסור מלאכה
צויתנו נורא
ازפה הוז מלוכה
אם שבת אשمرة
אקריב שי למורה
מנחה מרכחה שבת מנוחה

יום זה לישראל אורה
ושמחה שבת מנוחה

חידש מקדשנו
זכרה נחרבת
טובך מושיענו
תנה לנעצבת
בשבת יוושבת
בזמןיר ושבחה שבת מנוחה

יום זה לישראל אורה
ושמחה שבת מנוחה

זכור קדוש לנו
בזכות יקרת היום
שמר נא אותנו
ביום זה ובכל יום
דורי צח ואים
תביא רוחה שבת מנוחה

יום זה לישראל אורה ושמחה שבת מנוחה

צוית פקדים
במעמד סייני
שבת מועדים
לשמר בכל שני
לערץ לפני

משאות וארכאה שבת מנוחה

יום זה לישראל אורה
ושמחה שבת מנוחה

חמדת הלבבות
לאמה שבורה
לנפשות נכאבות
נסמה יתרה
לנפש מצרה
סיר אנחה שבת מנוחה

יום זה לישראל אורה
ושמחה שבת מנוחה

קדשת ברכת
אותו מכל ימים
בששת בלית
מלאת עולם
בו מצאו עוגומים
השקט ובטחה שבת מנוחה

מה יידידות מנוחתך

מה יידידות מנוחתך, את שbat המלכה
בכון נרץ לקראנך, בואי כלה נסוכה
לבוש בגדי חמודות להדליך גור בברכה
ותכל כל העבודות, לא תעשו מלאכה.

להתענג בתענוגים ברבורים ושליו ודגים:

מערב מזמינים כל מיני מטעמים
מבוזד יום מוקנים תרגולים מפטומים
ולערץ כמה מיניהם שתות יינות מ��מים
ותפנוקי מעדרים בכל שלוש פעמים.

להתענג בתענוגים ברבורים ושליו ודגים:

נחלת יעקב יירש בלי מקרים נחלה
ויבדו עשיר ורש ותו לא גאלה
יום שבת אם תשמרו והייתם לי סגלה
ששת ימים תעבדו ובשביעי נגילה.

להתענג בתענוגים ברבורים ושליו ודגים:

חפץ אסורים וגם לחשב חשבונות
הרהורים מתרירים ולשדק הבנות
ותינוק ללמדו ספר, למנצח בניגנות,
ולהגות באמורי שפר בכל פנות ומחנות.

להתענג בתענוגים ברבורים ושליו ודגים:

הлокך תהי בנחת ענג קרא לשבת
ומשנה משבחת כדת נפש משיבת
בכו נפשי לך ערגה ולנוח בחבת
כשושנים סוגה בו ינוחו בן ובת.

להתענג בתענוגים ברבורים ושליו ודגים:

מעין עולם הבא יום שבת מנוחה
כל המתענוגים בה יזכו לרוב שמחה
מחבי משיח יצלו לרוחה
פדותנו תצמיח ונס יגון ואנחה.

להתענג בתענוגים ברבורים ושליו ודגים:

**לנפש מצוה – יסיר
אנחה**

ה"חפץ חיים" נהג לומר,
שהשบท היא לב היהדות,
והמשל זאת לכמה רופאים
המטפלים בחולה הסובל
מכמה מחילות. כל מומחה
מטפל באיבר שבו החטאה.
הוה שם רופא אחד, מומחה
למחילות הלב, פנה אל
הרופאים ואמר להם: "עד
שאתם מ상담ים להמציא
מזoor ותרופה לשאר האיברים,
שאין הנשמה תלואה בהם,
הראשו לי להפנות את תשומת
לבכם לב החולה. אין
לרפאו, כי בלעדי הלב, לשוווא
כל עמלכם". כך בלי שבת, אין

יהדות... ובאמצעות השבת
מסיריים אנחה לנפש מצורה
מכaucיה.

יה רבון

תרגום

יה אדון כל העולמים,
אתה הוא מלך מלכי המלכים.
מעשה גבורתך וופלאותיך
נאה לפניה להגיד.

יה רבון עולם ועולםיא,
אנת הוא מלך מלך מלכיין
עובד גבורתך ותכמהיא,
ספר קדמד להחניה.

יה רבון עולם ועולםיא אנת הוא מלך מלך מלכיין

שבחיכים ערדך בקר וערב,
לך קאל הקדוש אשר ברא כל נפש,
מלאכי'-פרים ובני-אנוש
שית השדה ועופות השמיים.

שבחיכן אסדר צפרא ורמשא,
לך אלהא קדישא ברא כל-נפשא,
עירין קדישין ובני אנשא,
חיות ברא ועוֹף שמייא.

יה רבון עולם ועולםיא אנת הוא מלך מלך מלכיין

גדולים מעשייך ואדיירים
משפיל רמים זוקף כפופים,
לו ייחיה אדם אלוך שניים
לא ימינה את גבורותיך.

רברבין עובדייך ותקיפין,
מכך רמייא זהף כפיפין,
לו ייחיה גבר שניין אלףין,
לא יעל גבורתך בחשכניתא.

יה רבון עולם ועולםיא אנת הוא מלך מלך מלכיין

האלחים, אשר לו יקר וגילה,
פדה את צאנך מפי ארויות
והזוכה את עמו מתווך בצלות,
עמדו אשר בחרת מכל האמות.

אללה די לך יקר ורבותא,
פרק יה ענד מפום ארינוּתא,
ואפק עפיך מגו גלוּתא,
עמא די בחרת מכל אמיא.

יה רבון עולם ועולםיא אנת הוא מלך מלך מלכיין

למקדשך טוב ולקדש קדשוין,
מקום בו ישקחו כל רוח ונפש
ויזמרו לך שירים ושבחים
בירושלים עיר בלילת יפי.

למקדשך טוב ולקדש קדשוין,
אטרא די ביתה ייחדוין רוחינו ונפשינו,
ויזמרו לך שירין ורחסין,
בירושלים קרתא דשופריא.

יה רבון עולם ועולםיא אנת הוא מלך מלך מלכיין

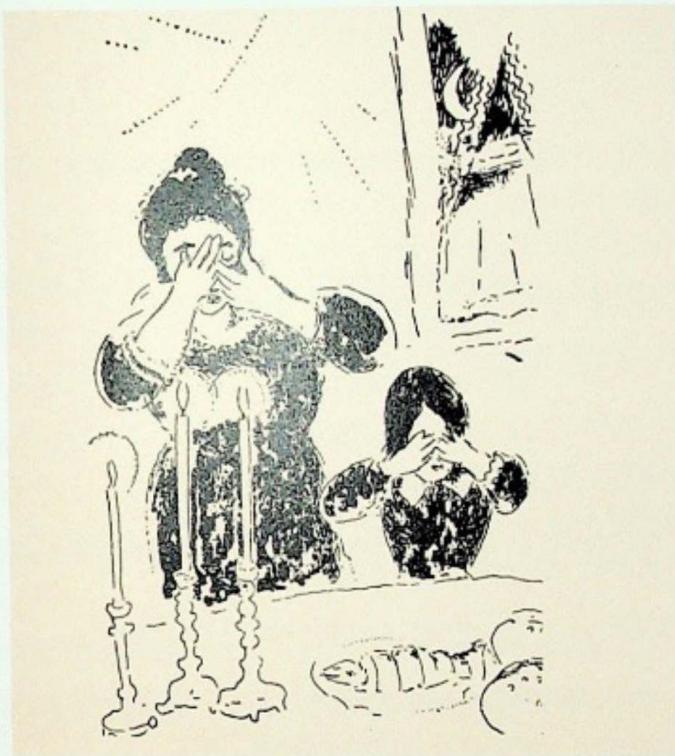
ב
יה
יר
זו
אנ
מ
יב
ר
טו
ש
וד
א
ז
כ
ו
ג
ר
י

נחלת יעקב יירש בליך

מצרים

בתלמוד (שבת קיח ע"א) נאמר: "כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בליך מצרים". ועוד אמרו (שם): "כל המענג את השבת נותנים לו משאלות לכו". כיצד אפשר למלא משאלות לכו של אדם, הרי מי שיש לו מנה, רועה מהאים? ואם כן, כיצד ניתן האדם לידי סיפוקו? לכן מבטחים לו נחלה בליך מצרים, שאין לה גבולות, כדי לספק את כל משאלותיו. יוצא אפוא, שדברי חכמיינו משלימים אלה את אלה.

(יינה של שבת)

הדלקת נרות, מאת מארך שאנגל

השבת היהודית

מה בין השבת של ישראל לבין יום המנוחה של הגויים? היהודים מקדשים את היום השביעי, ואילו הנוצרים – את יום ראשון. היהדות מבינה, שהאדם צריך להתקנון לקדושה שישה ימים, והחולן הוא רק אמצעי שלקראת הקדושה. ואילו בנצרות, הקודש מתחילה ולאחריו החולין, כך יוצא שהקדוש הוא האמצעי לחולין.

("הגינויות אלעמי")

השבת והמשכן

"וזעשו לי מקדש ושכניתי בחוכם" (שמות כה, ח), ועכשו, שאין לנו מקדש. השבת היא מקור השראת השכינה בחוכמו. בכך ראמשי התייחסות "אהל", המופיעים בפסוקים את-השבת לדותם, וכן "אות היא לעולם". הכוונה באهل היא, שהשבת היא בבחינת אهل, שהקב"ה פורס את חסותו על בני ישראל, כמו אוהל המגן על יושביו.

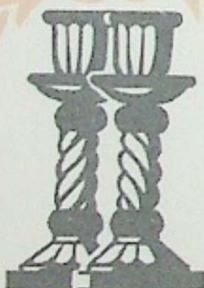
נחלת לישראל

כל ישראל, יש להם חלק בשבת, כי השבת היא נחלה לישראל. כאמור בקידוש: "ושבת קודש באהבה ובברצון הנחלה לנו". "נחלת" – יורשה; כל בן יורש, אפילו בן רע.

("ישמח ישראל")

ולגיים...

מדוע מהדרין לאכול דגים בשבת?
א. כי במעשה בראשית מוצאים שלושה דברים, שנתרבו בשלושה ימים סמוכים: ביום החמשי ניתנה הברכה לדגים, ביום השישי נתברך האדם, וביום השביעי בירך ה' את השבת. על כן, אדם האוכל דגים בשבת נהנה מברכה שלושת, והחוט המשולש לא במרה יינתק... (بني יששכר)
ב. רבי נפתלי מروفשיץ הסביר: הדג מצטיין בשתיקטו, ואין הוא משמע קול, על כן רומו הווא לכל אדם, שישמור על דבריו מדבר חולין בשבת.

ג. בכל בעל חיים יש מצוות שוננות, כגון שחיתה, ניקוד, מליחה ועוד. ואילו בדגים אין שום מצווה, אין בהם שחיתה ודמס מותר לאכילה. על כן אוכלים דגים בשבת כדי לעשות באכילתם מצווה. (אמת ואמונה)

"צוד משלו אכלנו... שבענו והותרנו לדבר ה'"

כאשר האכילה היא "דבר ה'", כפי דעתן הבורא, או "חותמנו" — נשאר ממנו קיום נצח, והן ההשגות הרוחניות שנרכשו בסעודת זו. ("אהוב ישראל")

"שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו"

"שלא תהא צרה ויגון ואנחה" — לעולם ועד, "ביום מנוחתנו" — בזכות (החווה מלובلين זצ"ל) יום מנוחתנו.

"שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא"

ח"ל קבעו (שבת דף יב ע"א): "הנכנס לברך את החולה בשבת אומר: 'שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא'. ורבי מאיר אומר: 'יכולת היא שתרחם'. ופרש: יכולת היא שתרחם, אם תכבדה מלהצער בה. בדורן זו יש לפresher גם מה שאמרו ח"ל (שבת קיח ע"א): 'כל המגע את השבת, נותנים לו משאות לבוא'. כל מי שמנוע עצמו עצמו בשבת מלזעוק בפה על מחסותו, מפני שהוא רוצה לעונג את השבת, שלא יהו בה פצע ולא צווחה, הקב"ה נותן לו "משאות לבוא" — המשאלות החכויות בלבו, שלא מעקן החוצה, כדי שלא לפגום בעונג השבת. (זרחותים צופים")

זעקה בשבת

משל לאדם שיש לו שני בניים המתפרנסים מכיספו. בן אחד — סמוֹן ממש אל שולחן אביו, ואילו הבן השני — אביו שולח לו כל צרכיו לביתו. מהו הבדל בין שני הבנים הללו? הבן הראשון אינו צריך לבקש מאביו מואמה: לאחר שהוא מצוי על ידו, רואה האב בעצמו את החסר לו והוא משלם את מחסותו. לעומת זאת, הבן השני, צריך מדי פעם להודיע לאביו מה החסר לו, ועליו לפרט תמיד את בקשותיו. בשבת אנו קרובים לקב"ה כבן הסמוֹן על שולחן אביו, ועל כן "שבת היא מלזעוק" — אין לנו צורך להודיע את בקשותינו, כי כל מחסוריינו מתמלאים מלאיהם, בשל קרובתנו הגדולה לאבינו שבשמיים. (הובי ר' שמחה בונם מפשיסחה)

"ורפואה קרובה לבוא"

העדיק ר' הלל מפאריז זצ"ל הלך פעמי שבת לברך חוליה. כשהבא, מצאו חוליה אנוש. בשבתו שם התבונן רבי הלל והבחן, כי בני הבית אינם זהירים בשמיות השבת. כאשר עמד ללכת לדרכו, אמר לאנשי הבית: ח"ל אמרו "שבת היא מלזעוק" — ורפואה קרובה לבוא"; אם תשמרו את השבת כך שלא תצטרך השבת לזעוק עלייכם שלא תחללו, או "ורפואה קרובה לבוא" — או תמהר הרפואה לבוא אל החולה שבכיתכם. (יינה של תורה)

צור משלו אכלנו

צור משלו אכלנו ברכו אמוני
שבענו והזתנו דברך אדני.

חן את עולמו, רוזנו אבינו,
אכלנו את לחמו ווינו שתיינו,
על בן נודה לשמו ונחלתו בפיינו,
אמרנו ועינו אין קדוש באדני.

פזמון: צור משלו אכלנו ברכו אמוני...

בשיר וקול תוויה נברך אלהינו
על ארץ חמדה, שהחnil לאבותינו.
מזון וצדקה השביע לנפשנו,
חסדו גבר עליינו ואמת אדני.

פזמון: צור משלו אכלנו ברכו אמוני...

רחם ביחסך על עמק צורנו
על ציון משפטך בבודך, זבול בית תפארתנו.
בו דוד עבדך יבוא ויגאלנו
רום אפיינו, משים אדני.

פזמון: צור משלו אכלנו ברכו אמוני...

יבנה המקדש, עיר ציון ת מלא
ושם נשיר שיר חדש וברגנה נעלמה.
הרחמן הנקדש יתברך ויתעלמה
על כסינו מלא בברכת אדני.

פזמון: צור משלו אכלנו ברכו אמוני...

יבנה המקדש...

בתפילה ליל שבת אמרים:
”מקדש מלך עיר מלוכה קומי
צאי מתוך הפה“. כפושטם
מכוונים דברי זמר אלה לעזין
וירושלים, עיר המלוכה
והמקדש. אלם רמו יש בהם
גם לאדם עצמו: שאף לנו
מהו זה מקדש מלך עיר מלוכה,
כי הכהן שוכן בלבות בני
ישראל. ואם בכל ימי השכוע
מצוי האדם ב”תוך הפה“,
לבו מתחפן מ טוב לרע
ולהיין, מחלבך וחוכך
בדעתו, כיצד לנחות. הרי
שבת הוא נקרא לצאת מותך
הפה להдол מהיסוסיו
ולחתמסו לבניין בית מקדשו
הפניימי.

בשיר וקול תודה

”שירו להו שיר חדש“ –
תמיד יהיה השיר, אשר תשיר
לכבוד ה’, חדש, וכайлוי
עדין לא שרק אותו מעולם,
שלא יכנס בשיר שמן של
שגרה והרגל. אלא יהיה רענן
ונלהב כאילו לא הוושו מעולם,
וישיר בשיר וקול תודה...
(קדושת לוי)

לא תעשה כל-
מלאכה אתה ובן...
ובהמתך

הציווי "לא תעשה כל מלאכה" נאמר בתורה פעמיים: פעם אחת בשמות כי, ופעם נוספת (שמות כג, יג): "וביום השביעי תשבת למען ינוח שורך וחמור...". מה המשמעות של "למען ינוח שורך"? בכוונת הכתוב לומר לאדם, ששמירות השבת שלו ומנוחתו בה ייעשו בדרכות וכלהת, עד שתושפע כל סביכתו, ואפילו בעלי החיים יקבלו השראת קדושה מהתנהגו. כמסופר (פסקת ארבת הילדיין) על פרתו של חסיד אחד, שסירבה לעבוד בשבת, אפילו לאחר שנמכרה לו גנו.

(אמר ר' אמרת – גור)

עבדך ואמתך ובהמתך...

זכור את יום השבת לקדשו...
הוסף קדושה בשבת, ולא
תשתקפ בשמירות שבת באיז-
עשיות מלאכה בלבד. שהרי
לא תעשה כל-מלאכה...
עבדך ואמתך ובהמתך", גם
אללה שוכתים ממלאכה בשבת,
ואם תשתקפ רק באידישית
מלאכה בשבת, מה יהיה
יתרונך עליהם?
(אלשיך)

ЛОЧ כוס מלא בימינו ואומר:

**ושמרו בני ישראל את השבת
לעשנות את השבת, לדרכם,
ברית עולם. בין ובין בני
ישראל אות היא לעולם, כי
ששת ימים עשה כי את השמים
ו את הארץ, וביום השביעי שבת
וינפש:**

**זכור את יום השבת לקדשו.
ששת ימים תעבד ועשית כל
מלאכתך. ויום השביעי שבת
לי אלהיך, לא תעשה כל
מלאכה, אתה ובן ובתך עבדך
ואמתך ובהמתך, וגדך אשר
בשעריך. כי ששת ימים עשה כי
את השמים ואת הארץ, את
הימים ואת כל אשר בס, וינה
ביום השביעי.**

**על כן ברך כי את יום השבת
ויקדשו:**

סביר מרכנו ורבנו ורבותי.

**ברוך אתה כי אלהינו מלך
העולם, בורא פרי הארץ:**

הסעודה ביום השבת

כשחורים מבית הכנסת מקדשים על היין, ורק אחר כך אוכלים. יש לאכול במקום שמקדשים בו, כי "אין קידוש אלא במקום הסעודה".

מנוחה לאחר סעודת יום השבת,
מורץ אופנהיים, סוף המאה ה-19.

הקידוש והקדשה

הכמינו הוורו לנו, כי לפני הקידוש אדם צריך לקדש את עצמו בהרהורי חורתה על דרכיו הרעות בשבוע שבך. וזאת מפני שהקדוש הוא עדות לבראת שמים וארץ, והרי רשות פסול לעדות, לפיכך צדיק המקדש להגות בהרהור קדשה וטהרה, כדי שהיא כשר ו ראוי להעיד על בריאות העולם. אולי בכך ומצו המשורר בתהילים (קיט נט): "חשבתי דרכי, ואשיבה רגלי אל-עדתיך" — קודם השבתי דרכי — בחשbon נפש, ורק אחר כך, "ואשיבה רגלי אל עדתיך" — אוכל לבוא להעיד את "עדתיך" — על בריאות שמים וארץ בקידוש של שבת.

קידוש ליום השבת

יש נהגים להקדים ולומר מזמורים אלה:

מצמוץ לדוד, יי' רעי לא אחסר: בנאות דשא ירביצני,
על-מי מנהחות ינלהני: נפשי ישובב, ינוחני במעגלי
צדך למען שמו: גם כי-אלך בגיא צלמות לא-אריה
רע, כי-אתה עמודי, שבטך ומשענתך הימה ינחמוני:
תערך לפנוי שלחן נגד צרכי, דשנת בשמו ראשי, כוסי
רונית: אך טוב וחסד ירדפוני בל-ימוי חי, ושבת
בבית-יי לאוך ימים:

אם תשיב משפט רגלה, עשות חפצך ביום קדשי,
וקראת לשבת ענג לקידוש יי' מכבד, וכבודתו מעשות
דרביך ממוצה חפצך ודברך דבר. אז תתענג על יי'
והרבבותך על במתיך ארץ, והאכלתיך נחלת יעקב
אביה, כי פי יי' דבר:

זכור את-יום השבת
לקדשו; ששת ימים
תעבד

יהה תמיד זוכר את השבת —
בעסקך בששת ימי המעשה
— לקידשו. האדם צריך לסדר
את עסוקיו ביום המעשה כך,
שיכול להסיח דעתו מהם ביום
השבת. ("ספרות")

ויזכו לראות בניים ובני בניים

כאשר זוכה האדם לבנים ובני בנים, הרי הוא מתפלל, שילכו בדוריו ויכל להabit בפניהם בגאון ובגאותה, כי הם ממשיכי שלוחת משפחתו. אך לעיתים הבנים סוטים מדרך אבותיהם והאב או הסב אינם יכולים להabit בפניהם ולהסתכל בהם. لكن אנו מברכים, שנוכל להחכום בשמחה בבניינו, ולא יקשה علينا, חלילה, לראות במעשיהם.

(חידושים הריניים)

משמאל ומימין על ישראל שלום

השלום על ישראל טוב הוא מכל הבדיקות, ואנו מקבלים אותו תמיד, אפילו שאינו מופיע מעד "ימין" בדור חיובית, אלא גם כשהוא מגע מעד שמאל בדור שלילית, הוא רצוי תמיד ומכורע על ישראל.

הגדיל לנו, אלה ובאה יוסף עמו, להגדיל שמו הגדול הגיבור והנואר שנקרא עליינו.

ברוך הוא אלהינו שבראנו לכבוזו, להלו ולשבחו ולספר הזוז, מבל אם גבר עליינו חזזו, שכן בכל לב ובכל נפש ובכל מאוזו נמליכו וניחדו.

שהשלום שלו ישים עליינו ברכה ושלום, משמאל ומימין על ישראל שלום, הרחמן הוא יברך את עמו בשלום, ויזכו לראות בניים ובני בניים עוסקים בתורה ובמצוות על ישראל שלום, פלא יועץ אל גבור אביעד שר-שלום:

שינה או שיחה — תענו

הרבי חיים מולוזין נכנס פעם אחת בשבת אחר הצהרים לבית המדרש ומצא את בני הישיבה יושבים ומשיחים שיחת חולין. אמר להם: למה אתם מבלים את הזמן בהבל ורעות רוח? הלא טוב היה, לו ישנתם, כי נוטריקון של שבת "שינה בשבת תענו". ענה אחד התלמידים ואמר: רבבי, הרי נוטריקון של שבת הוא גם שיחה בשבת תענו. ענהו הגאון: על כן נאמר "לב חכם בימינו — בשין ימנית, ולב כסיל לשמאלו" — בשין שמאלית. ("אוצר הפתגמים")

תבשיל נודף ריח

מעשה בחסיד אחד, שהתחארה ביום השבת אצל גביר עשיר מאוד. לאחר שהగביר לא הזמין, אלא האיש נקלע לעירה, היה בידי האורח האוכל, שהכינו לו אנשי ביתו קודם יציאתו לדרכ. כשהגיעו לגביר את החמן שלו, הגיעו לאורח את החמן שהביא מביתו. הריח הגביר את הריח הטוב הנודף מתבשיל אוrho ושאלו: מנין לך הריח הטוב זהה הנודף מתבשילך? ענה האורח: ידיה של אשתי שושנים נטפות מօר, ונתחבש המתבשיל ממנה. אך אתה, התבשיל נעשה בידי משרותים, שאינם נזהרים על כל עסק ועסק בתבשיל לומר "לכבוד שבת קודש", כמנהגה של אשתי, لكن אין ריח טוב נודף מתבשילך כמו מתבשלי.

לאחר הקידוש נוטלים ידיים ואוכלים, ובמהלך הסעודה נהגים לומר מזמורים אלה:

ברוך יי יום יומ

ברוך יי יום יומ, יעמיס-לנו ישע ופְּדוּת, ובשמו נגילה כל היום,
ובישועתו נרים ראש עליון, כי הוא מען לדל ומחרשה לאביוון.
שבטי-יה לישראל עדות, בצרתך לו צר בסבלות ובעבדות,
בלבנת הספר הראם עז ידידות, ונגלה להעלותם עמוק בור
ודות, כי אם יי החסד והרבה עמו פדות.

מה יקר חסדו בצלו לגונינו, בגנותך בבלה שלח למעניינו,
להורייד בריחים נמנה ביניינו, ויתננו לרחמים לפנינו שוביינו,
כי לא יטש יי את עמו בעבור הגadol שמנו.

עלים שת פסא להציל ידידי, להעביר משם מעוני מזרדי,
מעבר בשלח פודה את עבדי, קרו לעמו ירים, תהלה לכל
חסידי, כי אם הוגה ורחם ברב חסדי.

ואכפר העזים הגדייל עצמוני, וגם חזות ארבע עלו למרומיו,
ובלבם דמו להשחתת את רחמי, על-ידי פהנו מנור
מתוקוממי, חסדי יי כי לא תמננו כי לא כלו רחמי.

נסגרתי לאדים ביד רעי מדני, שבכל יום ממלאים ברוסט
מעדי, עזרתו עמי לסמך את אדני ולא נטהני כל-ימיו עדני,
כי לא יזוח לעולם אדני.

בבאו מאדים חמוש בגדים, זבח לו בבראה וטבח לו בבודדים,
וייז נצחים מלבושים להאדיט, בכחו הגдол יבצץ רוח נגידים,
הגה ברוחו מקשה ביום קדים.

ראותו כי בן האדומי העוצר, יחשבי לו בבראה תקלט כבצר,
ומלאך אנשים בתוכה ינצר, ומזיד בשוג במקלט יעוצר, אהבו
את יי כל חסידי אמונים נוצר.

יצוה צור חסדו קהלותיו לקבץ, מארבע רוחות עדיו להקבא,
ובהר מרום הרים אותנו להרבץ, ואתנו ישוב נחחים קובץ,
והшиб לא נאמר כי אם ושב וקבץ.

ברוך הוא אלהינו, אשר טוב גמלנו, ברחמים וברב חסדי

ששת ימים תעשה מלאכתך...

התנהגותו של האדם בימי
החול מוכילה אותו אל
מדרגתו בשבת, כי "מי שטרח
בערב שבת – יאלל שבת"
– כמידת הטורה והעבודה
בימי החול קודם השבת. לכן
יזכה לבחינת השבת. לכן
נסמכו המשפטים: "ששת
ימים תעשה מלאכתך" –
שהיה כל עבודתך בששת
הימים מכונת ונושאת עניה
אל "יום השביעי לאלקך".
לכן אמרים: "שומר שבת
כהלכתו", כלומר, שכמו של
אדם היה "כהלכתו", לפי
הילוכו ואורחותיו בימי החול.
(מאור עניין)

תקלות פבצ... ...כבצר

בומר הו אנו מזכירים,
שהשtan יטעה בין "בצדיה"
ל"בצץ". נשאלת השאלה: הרי
בשעה שאנו מזמרים, ישמע
השtan, ומיד יעמוד על טעמו
וידע להבדיל בין "בצדיה"
ל"בצץ"? مكان אתה למד,
הסביר היישם משה. כי
בשעה שישראל מזמרים
זמירות שבת, השtan מתבלבל
ומסתלק משולחנם ואני
שמע...